

**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС;
ФІНАНСОВЕ ПРАВО**

УДК 342.95:614.2

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2024.3.07>

Олександр Анатолійович Івахненко,

кандидат юридичних наук,

Харківський національний університет внутрішніх справ (докторант);

 <https://orcid.org/0009-0005-5494-8512>,

e-mail: adam.mikler@gmail.com;

Андрій Миколайович Глущенко,

кандидат економічних наук,

ТОВ «ГМК Центр» (аналітик);

 <https://orcid.org/0000-0002-1897-4837>,

e-mail: statproff@gmail.com;

Олександр В'ячеславович Новиков,

кандидат юридичних наук,

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
кафедра державного будівництва (доцент);*

 <https://orcid.org/0009-0005-2885-2648>,

e-mail: oleksandrnovikov82@gmail.com

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВ ОСІБ, ЯКИМ НАДАЄТЬСЯ
РЕАБІЛІТАЦІЙНА ДОПОМОГА**

Наукове дослідження присвячено проблемам правового регулювання прав осіб, яким надається реабілітаційна допомога. Досліджено норми міжнародного та національного законодавства, що закріплюють права громадянина у сфері охорони здоров'я. Вивчено праці науковців, які досліджували особливості здійснення окремих прав пацієнтів. Охарактеризовано законодавчі акти, які регулюють права пацієнта реабілітаційного закладу в Україні. Запропоновано класифікацію прав пацієнта. Висловлено пропозиції щодо внесення змін до чинного законодавства.

Ключові слова: пацієнт, права пацієнтів, охорона здоров'я, право на охорону здоров'я, реабілітаційна допомога, реабілітаційні послуги, медичний заклад, реабілітаційний заклад, особисті немайнові права пацієнта.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Надання реабілітаційної допомоги повинно приносити користь особі, яка звернулася за її отриманням. Завдання шкоди здоров'ю

під час лікування або реабілітації є неприпустимим. Людина, яка звертається до фахівця з реабілітації для покращення стану свого здоров'я, повинна отримати належні реабілітаційні послуги. Саме тому правове закріплення й забезпечення прав особи, якій надається реабілітаційна допомога, є важливим завданням держави й суспільства. Наведені фактори зумовлюють актуальність дослідження прав пацієнтів реабілітаційних закладів.

Стан дослідження проблеми

Проблеми правового захисту прав пацієнтів вивчали різні науковці. Зокрема, особисті немайнові права пацієнта були досліджені у праці А. О. Дутко та К. П. Ковбаси [1]. Утім, названі вчені розглядали права пацієнта будь-якого закладу охорони здоров'я, не відокремлюючи права особи, якій надається реабілітаційна допомога. Проблеми закріплення прав пацієнтів у міжнародних правових документах вивчали О. А. Лісничка [2] та Ю. Ю. Бойко [3]. Особливості забезпечення права на медичну допомогу окремих категорій пацієнтів досліджені В. І. Теремецьким у співавторстві з іншими науковцями [4]. Поняття і зміст правового статусу споживача медичних послуг у своїй праці розглядали В. М. Стратонов та А. О. Гавловська [5]. Але згадані вчені також не аналізували окремо права осіб, яким надається реабілітаційна допомога. О. М. Балинська та інші дослідники намагалися з'ясувати сутність права пацієнта на конфіденційність [6]. Права й обов'язки пацієнта та лікаря вивчала С. Б. Булеца [7], але вона також оминула у своїй праці проблематику, пов'язану з правами осіб, які отримують реабілітаційну допомогу. Отже, існує потреба у проведенні комплексного юридичного дослідження прав пацієнтів саме реабілітаційних закладів.

Мета і завдання дослідження

Мета статті полягає у визначенні правових засад закріплення прав пацієнта реабілітаційного закладу.

Завдання дослідження полягають у:

– наданні характеристики окремим різновидам прав пацієнтів, передбачених чинним законодавством;

– класифікації чинних прав осіб, яким надається реабілітаційна допомога;

– розробленні пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства, яке закріплює права пацієнтів реабілітаційних закладів.

Наукова новизна дослідження

Розроблено пропозиції щодо внесення змін до чинного законодавства, що регулює права осіб, яким надається реабілітаційна допомога.

Виклад основного матеріалу

Правовий статус осіб, яким надається медична допомога, визначено як міжнародним, так і національним законодавством. Відповідно до абз. 24 ч. 1 ст. 3 Основ законодавства України про охорону здоров'я (далі – Основи) пацієнтом є фізична особа, яка звернулася до медичного закладу для отримання медичних послуг, медичної або реабілітаційної допомоги¹. У процесі одержання відповідної допомоги людина також матиме статус пацієнта. А. О. Дутко та К. П. Ковбасна звертають увагу, що пацієнтом може бути виключно людина, оскільки лише вона характеризується здоров'ям та правом на його охорону. Під час надання медичної або реабілітаційної допомоги людина наділяється низкою особистих немайнових прав [1, с. 52]. Варто зауважити, що в Законі України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 3 грудня 2020 року № 1053-IX (далі – Закон № 1053-IX) використовують термін «особа, якій надається реабілітаційна допомога»². Тож терміни «пацієнт» та «особа, якій надається реабілітаційна допомога» ми пропонуємо розглядати як тотожні. Людина, яка отримує реабілітаційну допомогу, набуває статусу пацієнта. Сутність і характер реабілітаційної допомоги, спрямованої на відновлення здоров'я, зумовляють особливі права пацієнта.

Варто зауважити, що перелік прав пацієнтів встановлено як міжнародним, так і національним законодавством. Зокрема, Європейська соціальна хартія передбачає право кожної малозабезпеченої особи на медичну допомогу. Міжнародний акт закріплює, що особи похилого віку мають право на медичну допомогу та послуги, яких вимагає їхній стан здоров'я³. Можна припустити, що розробники цього міжнародного документа мали на увазі також і реабілітаційні послуги. Проблеми доступності медичної та реабілітаційної допомоги врегульовані в Європейській конвенції про соціальну та медичну допомогу та Протоколі до неї (EST N 14)⁴. О. А. Лісничка звертає увагу,

¹ Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-ХІІ // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12> (дата звернення: 15.07.2024).

² Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я : Закон України від 03.12.2020 № 1053-IX // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20> (дата звернення: 15.07.2024).

³ Європейська соціальна хартія (переглянута) : від 03.05.1996 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062 (дата звернення: 15.07.2024).

⁴ Європейська конвенція про соціальну та медичну допомогу та Протокол до неї (EST N 14) : від 11.12.1953 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_649 (дата звернення: 15.07.2024).

що окремі права пацієнтів передбачені в таких міжнародних актах, як Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні й культурні права, Декларація про права інвалідів, Декларація про права розумово відсталих осіб [2, с. 71]. Ю. Ю. Бойко наголошує, що окремі міжнародні документи, що не ратифіковані в Україні, містять цінні норми, які регулюють права пацієнта. Зокрема, дослідник називає Лісабонську декларацію прав пацієнтів, Декларацію про політику у сфері забезпечення прав пацієнтів у Європі 1994 року, Європейську хартію про права пацієнтів 2002 року [3, с. 163]. Отже, на міжнародному рівні встановлені правові засади захисту прав пацієнтів медичних та реабілітаційних послуг.

Базовою нормою у сфері забезпечення охорони здоров'я в Україні є ст. 49 Конституції України, яка встановлює право людини на охорону здоров'я та медичну допомогу¹. Причому відповідно до ст. 6 Основ конституційне право на охорону здоров'я включає право на кваліфіковану реабілітаційну допомогу із забезпеченням належного рівня захисту персональних даних, вибір фахівця з реабілітації або реабілітаційного закладу, інформування про доступні реабілітаційні послуги². Більш детально зазначені права врегульовані в законодавстві про реабілітаційну допомогу.

Права людини у сфері надання медичної допомоги більш детально передбачені у статтях 284–287 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України). Зокрема, цивільне законодавство передбачає право особи на вибір лікаря та вибір методів лікування, право на надання медичної допомоги особі лише за її згодою, право відмовитися від лікування (ст. 284 ЦК України). Людина має право на повну й достовірну інформацію про стан свого здоров'я (ст. 285 ЦК України), право на таємницю про факт звернення за медичною допомогою, діагноз, відомості, одержані під час медичного обстеження (ст. 286 ЦК України). Пацієнт, що перебуває на стаціонарному лікуванні в закладі охорони здоров'я, має право на допуск до нього родичів, нотаріуса, адвоката, священнослужителя (ст. 287 ЦК України)³. Дотримання вказаних прав є необхідною умовою надання медичної або реабілітаційної допомоги. Досліджуючи відносини у сфері охорони здоров'я, В. І. Теремецький

¹ Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 15.07.2024).

² Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-ХІІ // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12> (дата звернення: 15.07.2024).

³ Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-ІV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 15.07.2024).

та С. В. Книш стверджують, що відносини між пацієнтом та лікарем мають цивільно-правовий характер [8, с. 49]. Саме тому посилання на норми ЦК України в дослідженні є обґрунтованим.

Основним законодавчим актом в Україні, який регулює сферу охорони здоров'я, є Основи законодавства України про охорону здоров'я. Відповідно до ст. 24-1 Основ правові, економічні та організаційні основи захисту прав пацієнтів в Україні визначаються законом¹. Проте й досі такого закону не ухвалено. При цьому Ю. Ю. Бойко звертає увагу на те, що відповідний законодавчий акт є основою правової системи багатьох європейських держав. Зокрема, у Фінляндії Закон про захист прав пацієнтів було ухвалено ще в березні 1993 року. Американська асоціація шпиталів США в 1971 році опублікувала Біль про права пацієнтів [3, с. 165]. Можна зробити висновок, що розроблення національного закону про права пацієнтів поки що залишається справою майбутнього.

О. А. Лісничка поділяє права пацієнтів, які закріплені в українському законодавстві, на загальні та спеціальні. На думку дослідниці, загальні права пацієнтів закріплені в Основах та поширюються на всіх пацієнтів, незалежно від характеру хвороби, ступеня втрати працездатності та особливостей медичних або реабілітаційних послуг, яких потребує людина. Водночас спеціальні права пацієнтів закріплені у спеціальному законодавстві, яке поширюється виключно на певну групу пацієнтів [9, с. 51]. В. М. Стратонов та А. О. Гавловська також поділяють права пацієнтів на загальні та спеціальні. Зокрема, спеціальні права стосуються репродуктивної медицини, прав донорів та інших осіб [5, с. 54]. Варто погодитися із дослідниками, адже існує загальне та спеціальне законодавство. Дійсно, спеціальні права пацієнтів можуть бути передбачені в таких законах України, як «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання», «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людини», «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я».

Серед норм Основ передбачені такі права пацієнтів. Зокрема, пацієнт має право на вибір лікаря та медичного закладу, в якому буде надаватися допомога (ст. 38), інформацію про стан свого здоров'я, мету запланованих досліджень і лікувальних заходів (ст. 39), право на медичну таємницю, тобто не розголошення відомостей про стан свого здоров'я й факт звернення за медичною допомогою (ст. 39-1), звільнення від роботи на період хвороби (ст. 41), проведення медичного втручання лише на підставі згоди пацієнта

¹ Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-ХІІ // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12> (дата звернення: 15.07.2024).

(ст. 43)¹. Перелічені права стосуються всіх пацієнтів, незалежно від характеру медичних або реабілітаційних послуг, які вони отримують. При цьому варто пам'ятати, що ст. 284 ЦК України встановлює умови надання медичної допомоги за згодою або без згоди пацієнта у невідкладних випадках.

Науковці розкривають зміст прав пацієнта, передбачених законодавством. Зокрема, право пацієнта на медичну інформацію включає право знати про можливі ризики та переваги лікування, запропоновані й альтернативні методи лікування, інформацію про наслідки відмови від лікування, діагноз, прогноз та план терапевтичних заходів [1, с. 53]. В. М. Стратонов та А. О. Гавловська наголошують, що пацієнт має право на роз'яснення діагнозу, методів лікування й можливих наслідків, додаткові права, які пов'язані зі стаціонарним лікуванням у закладі охорони здоров'я (харчування, зберігання одягу) [5, с. 55]. Громадяни, які отримують реабілітаційну допомогу, також мають перелічені права пацієнта.

Для характеристики прав пацієнтів реабілітаційних закладів варто пам'ятати, що згідно з абз. 27 ч. 1 ст. 3 Основ реабілітаційна допомога надається для полегшення функціонування людини, яка зазнає певних обмежень у повсякденній життєдіяльності². Отже, головною метою цієї допомоги є не лікування діагностованих захворювань, а полегшення життя особі, яка вже має встановлену групу інвалідності або певні обмеження у функціонуванні внаслідок хвороби.

Права пацієнта під час надання реабілітаційної допомоги передбачені у ст. 4 Закону № 1053-IX³ та ст. 31 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» від 6 жовтня 2005 року № 2961-IV (далі – Закон № 2961-IV)⁴. Вони безпосередньо пов'язані із процесом надання реабілітаційних послуг. Узагальнюючи вказані вище норми права, можна зробити висновок, що законодавство закріплює такі права пацієнта реабілітаційного закладу.

1. Право обирати вид реабілітаційного закладу, підрозділ, відділення та конкретного фахівця з реабілітації з урахуванням його спеціалізації.

Причому саме в нормах Закону № 1053-IX міститься уточнення про вибір не лише реабілітаційного закладу, а й вибір відділення та

¹ Там само.

² Там само.

³ Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я : Закон України від 03.12.2020 № 1053-IX // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20> (дата звернення: 15.07.2024).

⁴ Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 06.10.2005 № 2961-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15> (дата звернення: 15.07.2024).

фахівця з реабілітації, а в Законі № 2961-IV вказується лише про вибір реабілітаційного закладу. Вказане право цілком відповідає положенням ст. 38 Основ та ст. 284 ЦК України.

2. Право на поважливе, гідне та гуманне ставлення з боку фахівців із реабілітації та медичного персоналу.

Цілком обґрунтовано, що людина, яка потребує реабілітаційної допомоги, може й повинна розраховувати на уважне та людяне ставлення з боку медичних працівників.

3. Право на отримання від фахівця з реабілітації вичерпної інформації про свої права й обов'язки, умови та форми надання реабілітаційної допомоги.

Зазначене право цілком відповідає нормі, яка закріплена у ст. 39 Основ щодо права людини на медичну інформацію та ст. 285 ЦК України.

4. Право бути поінформованим про обмеження повсякденного функціонування та результати обстеження, що передбачено Законом № 1053-IX.

5. Право відмовитися від реабілітації на будь-якому етапі надання реабілітаційної допомоги.

6. Право на збереження лікарської таємниці, тобто інформації про характер захворювання, певні обмеження функцій організму.

Зазначене положення цілком відповідає ст. 39-1 Основ та ст. 286 ЦК України щодо збереження медичної таємниці. Людина має право не повідомляти іншим особам інформацію про свої медичні діагнози.

Науковці зазначають, що закріплення вказаного права пов'язано з тим, що медична інформація має важливе значення для збереження власної гідності пацієнта, містить відомості не лише медичного, а й особистого характеру, розголошення таких даних можливо тільки для рятування життя й здоров'я інших осіб, обов'язок збереження лікарської таємниці повинен стосуватися широкого кола суб'єктів [6, с. 151]. Варто погодитися з висловленими твердженнями, оскільки інформація про діагноз людини є дуже чутливою для неї.

7. Право на можливість судового захисту своїх законних прав та інтересів, які були порушені під час надання реабілітаційної допомоги.

Звичайно, що в разі завдання шкоди здоров'ю під час надання реабілітаційних послуг людина може звертатися з позовною заявою до суду про відшкодування шкоди. Окрім того, у Законі № 1053-IX передбачено право пацієнтів ознайомлюватися з документами щодо реабілітації, брати участь у складанні індивідуального реабілітаційного плану.

Варто зауважити, що реабілітаційний план складається відповідно до ст. 23 Закону № 1053-IX та Положення про індивідуальний

реабілітаційний план. Зазначений документ відображає організацію реабілітаційного процесу особи, яка має обмеження повсякденного функціонування, та складається мультидисциплінарною реабілітаційною командою¹. Пацієнтові варто пам'ятати, що він має право брати участь в обговоренні та визначенні мети і завдань реабілітації.

Коментуючи способи захисту прав пацієнтів, варто зауважити, що вони можуть мати не лише судовий характер. Цілком обґрунтованим виглядає звернення до правоохоронних органів щодо недбалого виконання медиками своїх професійних обов'язків, що може бути кваліфіковане як злочин, передбачений ст. 140 Кримінального кодексу України (далі – КК України). За порушення прав пацієнта, що спричинило його смерть або інші тяжкі наслідки, передбачена кримінальна відповідальність за ст. 141 КК України, а за незаконне розголошення лікарської таємниці – за ст. 145 КК України². Таким чином, в окремих випадках порушення прав пацієнта є підставою для кримінальної відповідальності.

Науковці звертають увагу на те, що способами захисту прав пацієнта може бути повідомлення органу ліцензування про порушення ліцензійних умов. Міністерство охорони здоров'я України, яке видає ліцензію для медичної практики, може прийняти рішення про анулювання або зупинення дії такої ліцензії [1, с. 52]. Отже, можна зробити висновок, що існують як адміністративні, так і судові способи захисту прав пацієнтів.

Варто розглянути права пацієнтів реабілітаційних закладів, закріплені в Законі України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» від 19 жовтня 2017 року № 2168-VIII (далі – Закон № 2168-VIII). Зокрема, у ст. 6 Закону № 2168-VIII передбачено можливість вибору фахівця з реабілітації, отримання реабілітаційної допомоги належної якості за рахунок коштів Державного бюджету України, передбачених програмою медичних гарантій. Пацієнт може безоплатно отримати в Національній службі охорони здоров'я України інформацію про програму медичних гарантій та реабілітаційні заклади, які надають відповідні послуги. Згідно зі ст. 6 Закону № 2168-VIII пацієнт має право оскаржити до Національної служби охорони здоров'я України будь-які дії або бездіяльність лікарів та

¹ Положення про індивідуальний реабілітаційний план, порядок його фінансування та реалізації : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2022 № 1462 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1462-2022-п> (дата звернення: 15.07.2024).

² Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 15.07.2024).

закладів охорони здоров'я¹. Зазначені вище права пацієнта пов'язані із забезпеченням безкоштовного лікування особи, доступом кожного громадянина до реабілітаційної допомоги незалежно від його майнового стану.

Зауважимо, що програма державних гарантій медичного обслуговування населення на 2023 рік регулювала пакет медичних послуг, що можуть бути надані за рахунок коштів Державного бюджету України². При цьому пакети медичних послуг, передбачені програмою, включають надання реабілітації у сфері охорони здоров'я.

С. Б. Булеца слушно зазначає, що права пацієнта повинні бути не лише задекларовані. Держава встановлює належні гарантії забезпечення прав пацієнта. Зокрема, обов'язки лікарів та молодшого медичного персоналу якісно виконувати трудові та професійні обов'язки, дотримуватися етичних норм і правил, не завдавати шкоди пацієнтам, надавати передбачену законом інформацію [7, с. 94]. Із вказаним твердженням ми погоджуємося та вважаємо за доцільне розвинути думку науковця. Слід зауважити, що фахівці з реабілітації повинні не лише знати права пацієнта, а й виконувати відповідні приписи законодавства.

Висновки

Пацієнтом реабілітаційного закладу є особа, яка звернулася до фахівця з реабілітації для отримання реабілітаційних послуг з метою усунення обмежень життєдіяльності. Загальні права пацієнта будь-якого закладу охорони здоров'я закріплені в Конституції України, Цивільному кодексі України та Основах законодавства України про охорону здоров'я. Спеціальні права пацієнта реабілітаційного закладу передбачені в законах України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» та «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні». Права пацієнта у сфері доступу до безоплатних реабілітаційних послуг передбачені в Законі України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення».

Можна визначити такі групи прав осіб, яким надається реабілітаційна допомога.

¹ Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення : Закон України від 19.10.2017 № 2168-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19> (дата звернення: 15.07.2024).

² Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2023 році : постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2022 № 1464 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1464-2022-п> (дата звернення: 15.07.2024).

1. Права, які забезпечують належну якість реабілітаційної допомоги: право на вибір фахівця та реабілітаційного закладу, узгодження індивідуальної програми реабілітації, право на кваліфіковану реабілітаційну допомогу.

2. Інформаційні права: право на інформацію про права й обов'язки, діагноз, обмеження функціонування, характер лікування, збереження лікарської таємниці.

3. Соціально-економічні права, які полягають у можливості доступу до безкоштовних реабілітаційних послуг за рахунок бюджетних коштів за програмою державних медичних гарантій.

4. Етичні права щодо людяного та поважного ставлення медичного персоналу до пацієнтів.

5. Юридичні права: можливість судового та адміністративного захисту прав пацієнта шляхом звернення до правоохоронних органів і суду.

Вдосконалення правового регулювання прав пацієнта можливо шляхом ухвалення окремого закону України про права пацієнтів відповідно до ст. 24-1 Основ законодавства України про охорону здоров'я. Вказаний закон повинен систематизувати права пацієнта, викладені в різних чинних законодавчих актах. Законодавчий акт повинен містити способи захисту прав пацієнта.

Перспективи подальших наукових досліджень можуть бути пов'язані із систематизацією прав пацієнта, закріплених чинним законодавством, та розробкою нових засобів захисту прав пацієнта.

Список бібліографічних посилань: 1. Дутко А. О., Ковбаса К. П. Особисті немайнові права пацієнта – види, способи та форми захисту. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 3. С. 50–55. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.03.9>. 2. Лісничка О. А. Права пацієнтів у міжнародних документах і національному законодавстві України. *KELM*. 2020. № 4 (32), ч. 2. С. 69–75. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.4.2.14>. 3. Бойко Ю. Ю. Міжнародно-правова концепція охорони прав пацієнта. *Правова позиція*. 2018. № 2 (21). С. 162–166. 4. Теремецький В. І., Чмелюк В. В., Мацюк В. Я., Галаган В. І., Удовенко Ж. В. Проблема забезпечення права на медичинську допомогу задержанного (содержащегося под стражей) лица в уголовном процессуальном законодательстве: опыт Украины и зарубежных стран. *Georgian Medical News*. 2019. № 11 (296). Рр. 154–159. 5. Стратонов В. М., Гавловська А. О. Поняття та зміст правового статусу споживача медичних послуг. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2020. № 30. С. 51–56. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2020-30-05>. 6. Балинська О. М., Теремецький В. І., Жаровська І. М., Щирба М. Ю., Новицька Н. Б. Право пацієнта на конфіденційність у сфері охорони здоров'я. *Georgian Medical News*. 2021. № 12 (321). Рр. 147–153. 7. Булеца С. Б. Права та обов'язки пацієнта та

лікаря. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2016. Вип. 41, т. 1. С. 93–95. **8.** Теремецький В. І., Книш С. В. Розмежування адміністративних і цивільних правовідносин у сфері охорони здоров'я в Україні. *Право та державне управління*. 2019. № 2 (35), т. 2. С. 47–53. DOI: <https://doi.org/10.32840/pdu.2-2.7>. **9.** Лісничка О. Деякі питання класифікації прав пацієнтів. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 9. С. 49–53. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.9.09>.

Надійшла до редколегії 18.07.2024

Прийнята до опублікування 26.08.2024

Ivakhnenko O. A., Glushchenko A. M., Novykov O. V. Legal provision for the rights of persons who receive rehabilitation assistance

The research is devoted to the problems of legal provision of the rights of persons who receive rehabilitation assistance. The author examines the norms of international and national legislation that enshrine the rights of citizens in the field of healthcare. The works of scholars who have examined the peculiarities of exercising certain patients' rights are studied.

The article describes the legislative acts regulating the rights of a patient in a rehabilitation institution in Ukraine. It is indicated that certain patient rights are enshrined in the Civil Code of Ukraine and the Fundamentals of Healthcare Legislation. Special rights of the patients of rehabilitation institutions are provided for by the Laws of Ukraine “On Rehabilitation in the Healthcare Sector” and “On Rehabilitation of Persons with Disabilities in Ukraine”.

The classification of patient's rights into socio-economic, legal, informational, ethical and those related to ensuring the quality of rehabilitation care is proposed. It is indicated that informational rights include the right to information about rights and obligations, diagnosis, functional limitations, nature of treatment, and preservation of medical confidentiality. It is concluded that socio-economic rights consist in the possibility of access to free rehabilitation services at the expense of budgetary funds under the programme of State medical guarantees. It is noted that ethical rights provide for a humane and respectful attitude of medical personnel towards patients. Among the legal rights of the patient is the possibility of judicial and administrative protection of the patient's rights by applying to law enforcement agencies and courts. The patient has the right to qualified rehabilitation care.

Proposals for amendments to the current legislation are made. The necessity to systematise patient rights and provide for them in a separate Law of Ukraine “On Protection of Patients' Rights” is emphasised.

Key words: patient, patient rights, healthcare, right to healthcare, rehabilitation care, rehabilitation services, medical institution, rehabilitation institution, personal non-property rights of the patient.

